

KRONIKA

Pismo Uniwersytetu Łódzkiego

KRONIKA

Pismo Uniwersytetu Łódzkiego

Redaktor naczelny:

Stanisław Bąkiewicz

Zespół redakcyjny:

Aneta Danowicz
Michał Kędzierski

Stale współpracują:

Jarosław Bożyk
Paulina Czarnek
Roman Czubiński
Radomir Dziubich
Agnieszka Garcarek
Janusz Hereźniak
Krzysztof A. Kuczyński
Paulina Oganiaczyk
Paulina Zych

Serwis fotograficzny:

Międzywydziałowy Zakład Nowych Mediów
i Nauczania na Odległość UŁ

Projekt I strony okładki:

Adam Pękalski

Projekt graficzny:

VoynarVision Katarzyna Wojnar
e-mail: biuro@voynarvision.pl

Skład i łamanie:

Paulina Narolewska-Taborowska
e-mail: paulinanarolewska@yahoo.com

Druk:

Drukarnia Gutenberg, ul. Lodowa 106A
93-232 Łódź

Adres redakcji:

90-131 Łódź, ul. Narutowicza 65
tel. (42) 635-41-79
e-mail: kronika@uni.lodz.pl

Niezamówionych materiałów nie zwracamy.
Redakcja zastrzega sobie prawo dokonywania skrótów, zmiany tytułów i adiestacji tekstów.
Numer zamknięto 13 kwietnia 2010 r.

PROJEKT AMBITNY,
ALE REALISTYCZNY **10**

Podczas spotkania środowiska akademickiego Łodzi w auli Centrum Kształcenia Międzynarodowego Politechniki Łódzkiej 22 stycznia prof. Jerzy Woźnicki, prezes Zarządu Fundacji Rektorów Polskich, przedstawił i omówił dokument *Strategia rozwoju szkolnictwa wyższego 2010-2020*. Po jego wystąpieniu odbyła się dyskusja, w której udział wzięli naukowcy i praktycy, głównie przedstawiciele biznesu, niezwykle zainteresowani sposobem rozwoju szkolnictwa wyższego w Polsce oraz uczestnictwem w realizacji tego celu.

34

NIEŁATWA SZTUKA
POPULARYZACJI

Rozmowa z dr. JANEM OLEJNICZAKIEM, kierownikiem Pracowni Pokazowej Katedry Fizyki Teoretycznej na Wydziale Fizyki i Informatyki Stosowanej Uniwersytetu Łódzkiego, laureatem prestiżowego wyróżnienia *Popularyzator Nauki 2009* przyznawanego przez serwis *Nauka w Polsce* PAP przy współpracy z Ministerstwem Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Fot.: Archiwum KNS UL

Cerkiew w Bystrem

downictwa Ludowego w Sanoku, które jest największym skansenem w Polsce i zawiera bogatą kolekcję obiektów kultury łemkowskiej i ukraińskiej, a także stałą ekspozycję malarstwa ikonowego. Studenci do dziś pamiętają zwiedzanie w okolicznych miejscowościach cerkwi, tych nadal działających i tych od lat opuszczonych i zapomnianych, jak również pobyt w Lutowiskach. Z tej niewielkiej przygranicznej miejscowości najbardziej utkwił im w pamięci zabytkowy cmentarz żydowski z XVIII w. oraz gościnne przyjęcie przez miejscowe nadleśnictwo. Studenci odwiedzili też miejscowości: Smolnik, Michniowiec, Hoszowczyk, Bystre, Równia, Liskowate i Ulucz.

Hajnówka i Góra Grabarka

W latach następnych opiekę nad wyjazdami przejął koło naukowe slawistów, a jego ówczesny opiekun dr Ivan Petrov przekształcił inicjatywę w projekt *Pogranicza*, obejmujący wszystkie regiony wzajemnego oddziaływania Polaków i innych ludów słowiańskich. W kolejnych edycjach brali udział także inni pracownicy Katedry Sławistyki Południowej: dr Małgorzata Skowronek (obecny opiekun koła), dr Agata Kaweczka, mgr Simeonka Veleva i mgr Dalibor Sokolović, a także doktoranci. Stałym elementem warsztatów stały się referaty przygotowywane przez studentów na tematy związane z odwiedzanym regionem, obejmujące historię danego pogranicza, cechy języka, którym mówią jego mieszkańcy, oraz kulturę. Poruszanie tych nierzadko trudnych zagadnień ma dodatkowy walor edukacyjny w kontekście porównania ze znanymi studentom problemami z obszaru Słowiańszczyzny południowej.

Kolejna wyprawa odbyła się w grudniu 2004 r., a jej celem było pogranicze polsko-białoruskie. Pierwszym punktem programu był klasztor w Supraślu koło Białegostoku, znany przynajmniej ze słyszenia każdemu studentowi slawistyki. To właśnie tam w XIX w. odnaleziono tzw. Kodeks supraski, najobszerniejszy zabytek wczesnego piśmiennictwa słowiańskiego. Następnym godnym uwagi etapem wyprawy była Hajnówka z miejscową cerkwią, w której można było podziwiać piękne ikony autorstwa greckich artystów, oraz Muzeum Kultury Białoruskiej, gdzie pod opie-

ką przewodnika studenci nie tylko obejrzelikieckawe i cenne eksponaty, lecz również zetknęli się z językiem białoruskim, w którym były one prezentowane. Ostatni etap tej podróży stanowiła Góra Grabarka – najważniejsze miejsce kultu religijnego wyznawców prawosławia w Polsce, gdzie uczestnicy ekspedycji mieli możliwość wziąć udział w prawosławnym nabożeństwie.

Odkrycie w Lubsku

W listopadzie 2005 r. program *Pogranicza* był kontynuowany na terenie pogranicza polsko-czeskiego – w Cieszynie. Jego uczestnicy mieli okazję poznać historię tych ziem, jak również samo miasto – zwiedzili ewangelicki kościół Jezusowy oraz Muzeum Śląska Cieszyńskiego. Zostało ono założone w roku 1802 przez Leopolda Jana Szersznika, jednego z najwybitniejszych obywateli w dziejach miasta. Dziś w Muzeum Śląska Cieszyńskiego funkcjonują działy archeologii, historii, sztuki, techniki, etnografii i fotografii. W muzeum znalazły się też zbiory Generalnego Wikariatu w Cieszynie, Muzeum Szkolnego Macierzy z Orłowej, część kolekcji Brunona Konczakowskiego i wiele innych. Studenci udali się również na Wieżę Piastowską oraz na kilka godzin do czeskiej części miasta, by naocznie przekonać się o realiach współistnienia dwóch narodów.

Rok 2006 przyniósł ekspedycję na Kaszuby. Pod koniec listopada grupa studentów wraz z opiekunami wyruszyła do Gdańska. Pierwszym punktem wyprawy było zwiedzanie miasta. Kolejnym były Kartuzy, tam młodzież odwiedziła Muzeum Kaszubskie oraz kościół oo. Kartuzów, a także Chmielno, gdzie zapoznała się ze zbiorami Muzeum Ceramiki Kaszubskiej. Ochotnicy mogli samodzielnie ulepić naczynia wzorowane na tradycyjnych kaszubskich motywach. Ostatnim punktem ekspedycji było spotkanie z członkami miejscowego Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego *Pomerania*, organizacji zajmującej się podtrzymywaniem i propagowaniem tradycji kaszubsko-pomorskich, przede wszystkim zaś wspieraniem piśmiennictwa kaszubskiego. Studenci otrzymali wydania przypowieści ludowych w języku kaszubskim oraz wzięli udział w dyskusji, poświęconej aktualnym problemom tej mniejszości etnicznej, a także sprawom związanym z tworzeniem kaszubistyki na Uniwersytecie Gdańskim. Członkowie *Pomeranii* zorganizowali dla gości krótką lekcję języka kaszubskiego, połączoną z nauką ludowych piosenek.

Łódzcy slawiści w roku 2007 udali się na Łużyce Dolne. Podczas trzydniowego wyjazdu zrealizowali bogaty program. Głównym ośrodkiem wyprawy była Zielona Góra. Zwiedzili tam Starówkę, Muzeum Ziemi Lubuskiej oraz Muzeum Tortur. Pamiętna była również wizyta w skansenie w Ochli, który jednak ma bardzo niewiele obiektów pochodzenia łużyckiego. Jak wyjaśnili pracownicy skansenu, miało to związek z masowymi przesiedleniami ludności na terenach zachodniej Polski. W rezultacie studenci mieli okazję obejrzeć łużyckie chaty z wyposażeniem pochodzenia

ukraińskiego i przyswoić sobie cenną lekcję o trudnych dziejach tego pogranicza. Kolejne punkty wyprawy: Żary, gdzie obejrżeli miejscowy pałac i starą część miasta oraz Trzebiel z zabytkową szubienicą, potwierdziły, że mimo chętnie używanej nazwy *łużycki* na terenach polskich nie pozostały prawie żadne ślady obecności tej grupy etnicznej. Poszukiwanie ich stało się zatem głównym celem tej edycji programu. Ostatecznie wysiłki zostały zwieńczone satysfakcjonującym odkryciem: ostatniego dnia ekspedycji znaleziono tablicę w języku dolnołużyckim na ścianie zabytkowego gotyckiego kościoła pod wezwaniem Najświętszej Marii Panny w Lubsku.

Poza granicami kraju

Ostatnim ze zrealizowanych do tej pory wyjazdów, związanym z programem *Pogranicza* była wyprawa na Łużyce Górne, która odbyła się w listopadzie 2009 r. Punktem centralnym ekspedycji stał się Zgorzelec. W tym mieście studenci odwiedzili Muzeum Łużyckie oraz dom znanego filozofa Jakuba Böhme. Następnie wyruszyli do Lubania, gdzie zwiedzili starą część miasta pod opieką kustosa miejscowego muzeum, który przybliżył dzieje ludności i kultury łużyckiej na tych terenach. Najciekawszym punktem wyprawy były wyjazdy do niemieckiej części Zgorzelca (Görlitz) oraz do Budziszyna (Bautzen), stolicy Górnych Łużyc. Po raz pierwszy projekt *Pogranicza* realizowany był poza polskimi granicami w tak szerokim zakresie. W Niemczech celem wycieczki było Muzeum Serbów Łużyckich w Budziszynie, którego początki sięgają okresu odrodzenia narodowego Łużyczan tuż po Wiośnie Ludów. Muzeum znane jest w regionie nie tylko jako prężna instytucja promująca lokalną kulturę słowiańskiej ludności Saksonii, ale też jako organizator licznych wystaw prezentujących twórczość innych narodów i regionów.

Dokonania i plany

Dotychczasowe wyjazdy łączące się z programem *Pogranicza* umożliwiły studentom łódzkiej slawistyki poznanie terenów pogranicza polsko-słowacko-ukraińskiego (Łemkowszczyzna i Bojkowszczyzna),

Fot.: Archiwum KNS UL

Pamiątkowe zdjęcie uczestników wyprawy łódzkich slawistów na Łużyce Górne przed dworcem kolejowym w Budziszynie

polско-białoruskiego (Podlasie), polско-czeskiego (Śląsk Cieszyński), polско-kaszubskiego (Pomorze) oraz polско-łużyckiego (Łużyce Dolne i Łużyce Górne). Mniejszości narodowe, zamieszkujące obecnie lub w przeszłości wymienione tereny, były szczególnie interesujące ze względu na swą odrębność kulturową, specyfikę folkloru oraz różnice językowe, a pozostałości ich kultury z pewnością były warte obejrzenia. Koło Naukowe Slawistów Uniwersytetu Łódzkiego im. św. św. Cyryla i Metodego wraz z obecnym opiekunem dr Małgorzatą Skowronek planuje kontynuować program i być może poszerzyć go o miejsca, które wcześniej zostały z różnych powodów pominięte. Po ostatniej wyprawie pojawiła się inicjatywa dwóch kolejnych eskapad: na tereny pogranicza polско-litewskiego (Suwalszczyzna) i historycznego pogranicza polско-połabskiego (Pomorze Zachodnie). Warto, by kolejne roczniki łódzkich slawistów kontynuowały tradycję studenckich wyjazdów programu *Pogranicza*. Stanowi on świetną okazję do poznania kultury Słowian sąsiadujących z Polakami. ■

Malwina Bednarek
Marcin Fastyn
Katarzyna Knapik-Gawin

INFORMACJE

Międzykulturowy dialog europejski

Okładka książki zawierająca materiały z konferencji w Zagrzebiu

Jak już informowaliśmy wcześniej na łamach *Kroniki*, Komisja Europejska zaprosiła prof. Zofię Wysokińską, prorektor Uniwersytetu Łódzkiego ds. współpracy z zagranicą, do wygłoszenia referatu nt. *Rola profesorów Jean Monnet w procesie integracji europejskiej: przykład Polski jako nowego członka UE i perspektywy dla Bałkanów*.

Referat zaprezentowany został przez uniwersytecką uczoną podczas międzynarodowej konferencji nt. *Międzykulturowy dialog dla Wielkiej Europy: Unia Europejska i Bałkany*, która odbyła się w Zagrzebiu w czerwcu 2008 r.

Właśnie ukazało się wydanie książkowe materiałów z konferencji opublikowanych w języku angielskim lub francuskim, a wśród nich referat prof. Zofii Wysokińskiej. Warto przy tej okazji dodać, że do wygłoszenia go w Zagrzebiu prorektor UŁ zaproszona została jako przedstawiciel naszego kraju.

Zaszczytny tytuł profesora Jean Monnet, który ma prof. Zofia Wysokińska, nadawany jest przez Komisję Europejską szefom katedr Jean Monnet w krajach unijnych oraz krajach trzecich, mających istotny dorobek publikacyjny oraz osiągnięcia w kształceniu młodej kadry naukowej w dziedzinie integracji europejskiej. Przypomnijmy też, że prorektor kieruje Europejskim Centrum Doskonałości Jean Monnet Uniwersytetu Łódzkiego. ■

sb